

Vækst og velstand

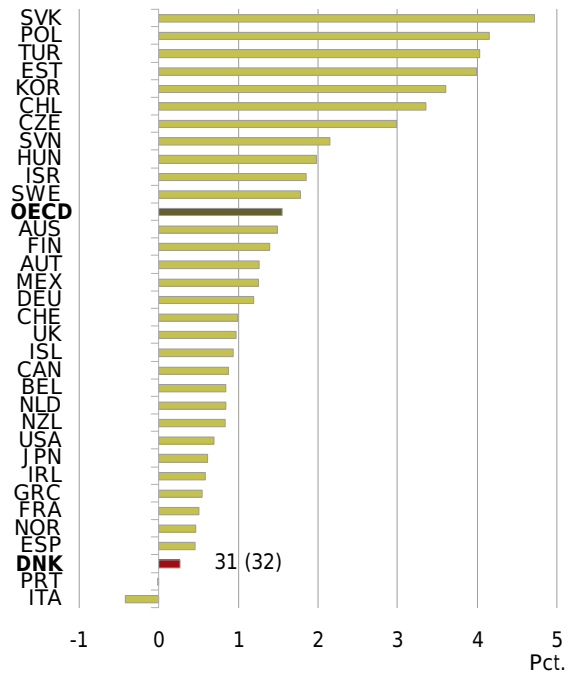
Et lands velstandsniveau afhænger grundlæggende af, hvor meget indbyggerne arbejder (dvs. arbejdsudbuddet) og af, hvor meget der produceres pr. præstere arbejdstime (dvs. produktiviteten).

Danmarks velstandsniveau var i 2011 på niveau med lande som Sverige og Tyskland, men ikke blandt de fem rigeste lande. Det danske velstandsniveau er dog højere end OECD-gennemsnittet. Det skyldes, at produktivetsniveauet (BNP pr. arbejdstime) i Danmark ligger over OECD-gennemsnittet. Derimod ligger arbejdsudbuddet i Danmark noget under OECD-gennemsnittet, se figur 1.1.

Danmarks velstandsmæssige placering blandt de rigere lande er udfordret af, at BNP-væksten har været lav sammenlignet med andre lande, både i forlængelse af krisen, men også over en længere årrække. Fra 2001 til 2011 var realvæksten i BNP pr. indbygger i Danmark blandt de laveste i OECD, se figur 1.2. Det er derfor nødvendigt, at væksten forøges, hvis Danmark skal fastholde sin internationale placering blandt de rigeste lande.

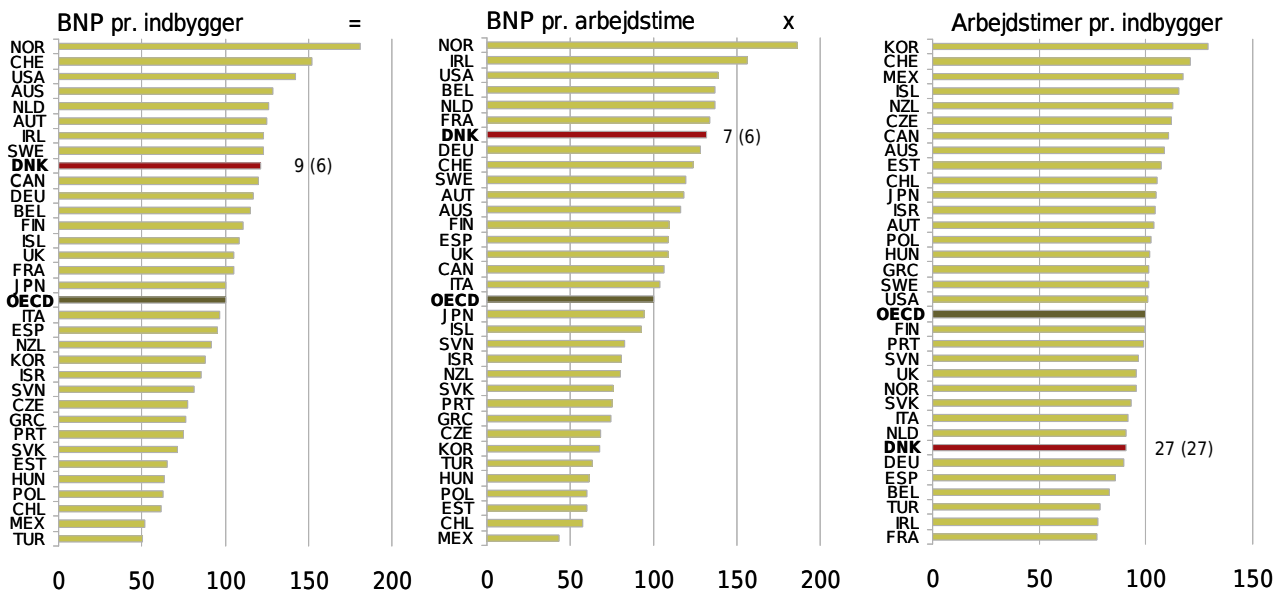
Forskellene i landenes BNP-vækstrater er dog i noget omfang udtryk for forskelle i landenes velstandsniveauer. Velstående lande har typisk en lavere BNP-vækst end mindre velstående lande.

Figur 1.2 Gennemsnitlig årlig realvækst i BNP pr. indbygger, 2001-2011

Anm.: BNP i faste priser.
Kilde: OECD.

Figur 1.1 BNP, arbejdstimer og produktivitet, 2011

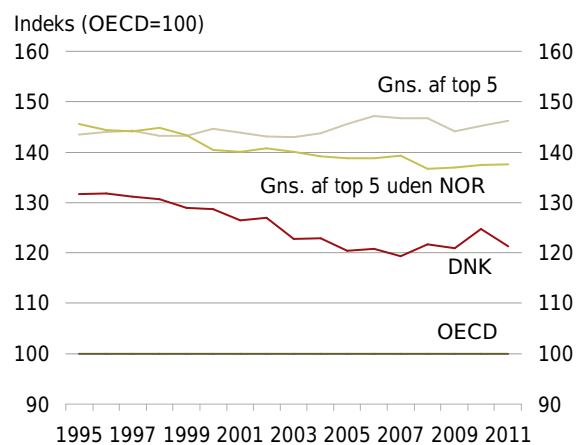

Anm.: Indeks (OECD=100). BNP i årets priser, købekraftskorrigeret (løbende vægte).
Kilde: OECD og Danmarks Statistik.

I årene op til krisen var der kraftige lønstigninger og en relativt svag produktivitetsvækst i Danmark. Det indebærer en forværring af virksomhedernes konkurrenceevne og tab af markedsandele på eksportmarkederne. Overophedningen af dansk økonomi kan derfor have været medvirkende til, at det internationale økonomiske tilbageslag fra 2008 til 2009 havde et forholdsvis stort gennemslag i Danmark sammenlignet med andre lande. Endvidere har genopretningen været langsommere i Danmark. Dertil kommer, at Danmark er en lille, åben økonomi og dermed i høj grad er følsom over for den internationale økonomiske udvikling. BNP-væksten i Danmark dæmpes endvidere af, at produktionen i Nordsøen har været aftagende siden 2005.

Den forholdsvis lave BNP-vækst i Danmark bidrog over en årrække til, at velstandsniveauet i Danmark målt ved BNP pr. indbygger aftog i forhold til de fem mest velstående OECD-lande, og forskellen mellem velstanden i Danmark og OECD-gennemsnittet blev mindre. Siden midten af 2000'erne har velstandsniveauet i Danmark imidlertid ligget omtrent stabilt i forhold til de mest velstående lande og OECD-gennemsnittet. Velstandsniveauet i Danmark var i 2011 ca. 20 pct. over OECD-gennemsnittet, se figur 1.3.

Figur 1.3 BNP pr. indbygger, 1995-2011

Anm.: BNP i årets priser, købekraftskorrigeret (løbende vægte). Gennemsnittet af top 5 er beregnet som et uvejlet gennemsnit af de fem mest velstående lande i de respektive år. I henhold til anbefalingerne i Eurostat og OECD's metodiske PPP-manual er rangeringen af enkeltlande ikke vist. Gennemsnittet for OECD er beregnet for de 33 lande, hvor der er data for hele perioden.
Kilde: OECD.

Ændringer i det relative velstandsniveau kan være præget af en række midlertidige forhold, herunder den økonomiske krise, og må derfor fortolkes med varsomhed.

Hvis velstandsniveauet i Danmark aftager i forhold til de mest velstående lande, betyder det, at levestandarden i Danmark udvikler sig langsommere end i disse lande. Det gælder både i forhold til at udbygge husholdningernes forbrug og det offentlige serviceniveau.

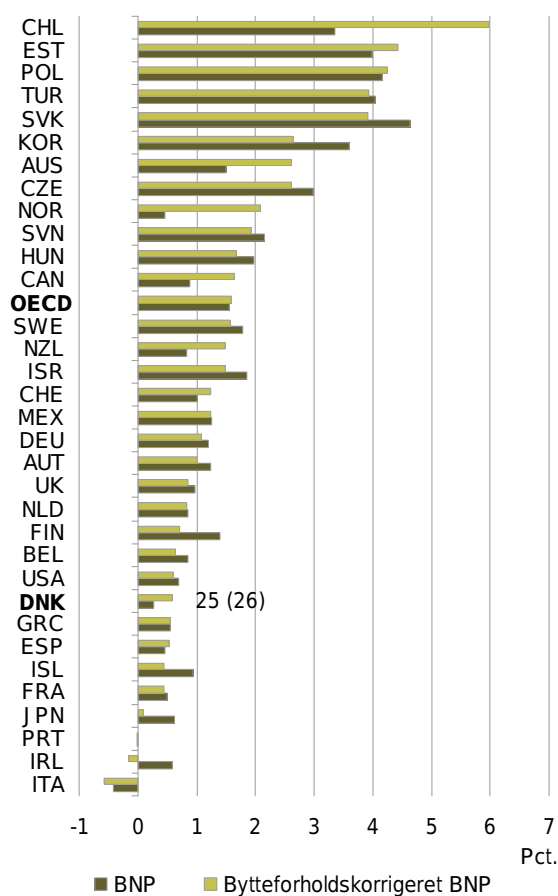
Bytteforholdet

Bytteforholdet er forholdet mellem priserne på et lands eksport og import. Velstandsniveauet kan således øges gennem forbedringer af bytteforholdet. Det danske bytteforhold over for udlandet forbedres, hvis eksportpriserne på danske varer og tjenester vokser hurtigere end priserne på importerede varer og tjenester. Det øger velstanden, fordi en forbedring af bytteforholdet giver mulighed for at købe en større mængde udenlandske varer og tjenester for den samme mængde dansk producerede varer og tjenester.

Velstandseffekten afhænger af de bagvedliggende årsager til forbedringer af bytteforholdet. Forbedringer af bytteforholdet er til gavn for velstanden, hvis det er udtryk for, at danske varer og tjenester har en høj kvalitet og dermed kan afsættes til højere priser på eksportmarkedet. Bytteforholdsforbedringer kan imidlertid også være til ulempe for konkurrenceevnen, hvis stigende eksportpriser er udtryk for et stigende omkostningsniveau. Dertil kommer, at bytteforholdsforbedringer generelt kan lede til løn- og prisstigninger og dermed forværre virksomhedernes konkurrenceevne.

Forbedringer af bytteforholdet har over en årrække bidraget positivt til velstanden i Danmark. Set over de seneste ti år har realvæksten i BNP pr. indbygger i gennemsnit været 0,3 pct. årligt. Hvis man medregner forbedringer af bytteforholdet, bliver realvæksten i BNP pr. indbygger 0,6 pct. årligt. Medregning af bytteforholdsforbedringer ændrer dog ikke på det forhold, at BNP-væksten i Danmark er relativt lav sammenlignet med andre OECD-lande, se figur 1.4.

Figur 1.4 Gennemsnitlig årlig realvækst i bytteforholdskorrigeret BNP pr. indbygger, 2001-2011

Anm.: BNP er korrigeret for bytteforholdet ved at deflatere eksporten med importpriserne frem for eksportpriserne.
Kilde: OECD.

Forbedringer af bytteforholdet kan både være af forbigående og af varig karakter. Blandt andet har udviklingen i fragtraterne på søtransport relativt stor betydning for udviklingen i det danske bytteforhold, fordi søtransport udgør en væsentlig del af dansk eksport. Udsving i fragtraterne kan således bidrage til såvel forbedringer som forværringer af bytteforholdet.

Bytteforholdsforbedringer af varig karakter kan blandt andet forekomme, hvis teknologiindholdet i importen er større end i eksporten. Fx vil priserne på it-udstyr falde i takt med den teknologiske udvikling. Produktivitetskommissionen peger i den forbindelse på, at specialiseringen inden for den danske industrieksport har været medvirkende til bytteforholdsforbedringer.